

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

(Мосієнко О. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Лопатіна Г. О., кандидатка педагогічних наук, доцентка)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

У сучасному світі діти з особливими освітніми потребами стикаються зі значними труднощами у формуванні соціально-побутових навичок, які є необхідними для повноцінного життя в суспільстві (Linda Forberg, Lindsay Harvey, М. Руденко, Є. Євтушенко, С. Лук'яненко, О. Білецька, Л. Шаповал та ін.).

Особливості розвитку таких дітей потребують спеціального підходу до їх виховання та навчання.

Однією з основних проблем, з якою зіштовхуються діти з особливими освітніми потребами, є недостатня увага до їх потреб у формуванні соціально-побутових навичок [1, 2]. Ці навички включають у себе такі вміння, як здатність до спілкування, взаємодію з оточуючими, самообслуговування, гігієну, харчування та інші. Для дітей з особливими освітніми потребами, ці навички можуть бути складнішими у засвоєнні, тому важливо забезпечити їм додаткову підтримку та допомогу у цьому процесі [3].

Для формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами, необхідно використовувати індивідуальний підхід до кожної дитини. Це може включати в себе використання спеціальних методик та технологій, які допоможуть дітям засвоїти необхідні навички. Також важливо забезпечити дітям можливість практикувати ці навички в різних ситуаціях та середовищах, що допоможе їм зрозуміти, як застосовувати їх у реальному житті.

Крім того, важливо залучати до формування соціально-побутових навичок родину та оточуюче середовище дитини. Це може включати в себе проведення спеціальних тренінгів та консультацій для батьків та інших родичів, а також залучення друзів та однокласників до спільних занять та ігор з дітьми з особливими освітніми потребами.

Оцінка впливу соціально-побутових навичок на життєдіяльність дітей з особливими освітніми потребами може допомогти зрозуміти, які навички є найбільш важливими для їхнього успішного життя, а також виявити обмеження та проблеми, з якими зіштовхуються ці діти. Наприклад, добре вивчені навички гігієни можуть допомогти уникнути захворювань та покращити загальний стан здоров'я. Комунікаційні навички можуть допомогти зберегти дружні стосунки з однолітками та іншими людьми. Якщо дитина має проблеми зі сприйняттям інформації, то можуть бути необхідні додаткові зусилля для навчання її соціально-побутових навичок.

Враховуючи важливість соціально-побутових навичок для життєдіяльності дітей з особливими освітніми потребами, необхідно також забезпечити їм відповідну підтримку та навчання. Це може включати індивідуальні заняття зі спеціалістами, які допоможуть дитині розвивати необхідні навички, а також залучення до групових занять та інших активностей, що сприятимуть її соціальному та побутовому розвитку [5].

Одним із методів формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами є ігрова терапія. Цей метод полягає у використанні ігрових ситуацій для розвитку різних навичок, таких як комунікація, співпраця, самоконтроль, здатність розв'язувати проблеми та багато інших. Ігрова терапія дозволяє дітям з особливими освітніми потребами відчувати себе успішними та здатними досягати мети, що позитивно впливає на їхню самооцінку та самопочуття.

Ще одним методом формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами є використання візуальних матеріалів. Це можуть бути картинки, малюнки, фотографії, які допомагають дітям зрозуміти правила поведінки в різних ситуаціях. Наприклад, використання візуальних матеріалів може допомогти дітям з особливими освітніми потребами зрозуміти, як правильно поводитися в громадському транспорті, в магазині або на вулиці.

Також важливим методом формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами є робота з психологом або дефектологом. Ці фахівці можуть допомогти дітям зрозуміти правила поведінки, розвивати комунікативні навички та вміння співпрацювати з іншими людьми.

Крім того, важливо створювати сприятливу атмосферу в класі та виховувати у дітей взаємодопомогу та взаємовідносини. Наприклад, проведення спільних заходів та проєктів допомагає дітям навчитися співпрацювати та розвивати соціально-побутові навички.

Усі ці методи дозволяють ефективно формувати соціально-побутові навички у дітей з особливими освітніми потребами. Однак важливо пам'ятати, що кожна дитина є унікальною та потребує індивідуального підходу до формування навичок. Тому, використовуючи різні методи, важливо враховувати потреби та можливості кожної конкретної дитини.

Перш за все, важливо забезпечити дітям з особливими потребами можливість долучатися до різних соціальних заходів та подій. Це може бути участь у спортивних змаганнях, театральних постановках, концертах та інших заходах. Такі заходи допоможуть дітям розвивати комунікативні навички, виховувати толерантність та повагу до інших людей.

Другим важливим аспектом є розвиток навичок самообслуговування. Для цього необхідно створити спеціальні умови для навчання дітей з особливими потребами вмінню самостійно обслуговуватися. Це може бути організація спеціальних занять з гігієни, навчання приготування простих страв, вміння користуватися побутовою технікою та інше [4].

Третім аспектом є розвиток навичок поведінки у громадських місцях. Для цього необхідно проводити спеціальні тренінги, на яких діти з особливими потребами будуть навчатися правилам поведінки у громадських місцях, вмінню спілкуватися з іншими людьми, дотримуватися правил безпеки та інше.

Отже, формування соціально-побутових навичок є важливим завданням роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, яке потребує комплексного підходу та спеціальної уваги. Використання ігрових технологій, створення сприятливої атмосфери та виховання взаємодопомоги допомагає дітям зростати та розвиватися в гармонії зі світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко Ю. І. Формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища. *Інклюзивна освіта: наука і практика*. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 4. С. 82-89.
2. Литвиненко Л. В. Формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами на основі інноваційних технологій. *Інноваційна педагогіка*. Львів: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2019. Вип. 5. С. 72-79.
3. Лопатіна Г. О., Сичікова Я. О., Цибуляк Н. Ю. Європейський досвід тьюторства в освіті. *Стан та тенденції розвитку науки, освіти, технологій і суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Умань, 3 грудня 2022 р.). Умань: ЦФЕНД, 2022. С. 12-13.
4. Bazuma, N., Fihol, N., Malyna et al. (2022). Psychological-Pedagogical Components of the Children's Speech Environment With Autistic Disorders of Senior Preschool Age. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(1Sup1), 258-274. (<https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/549> Journal Indexing: Web of Science).
5. Vorotyntseva, O., Pozniak, O., Voitenko O. et al. The Preparation of Specialists for the Realization of Individual Education Path of Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspects. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2022. 13(2), 97-112. <https://doi.org/10.18662/brain/13.2/334>